

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 2348/00

בפני: כבוד השופט ת' אור
כבוד השופטת ד' דורנר
כבוד השופט י' טירקל

העותרת: סיעת המפד"ל,
המפלגה הדתית לאומית בארץ ישראל

נ ג ד

המשיבים: 1. שר החינוך, יוסי שריד
2. ועדת השופטים לפרס ישראל, תש"ס2000-
3. שולמית אלוני

עתירה למתן צו על תנאי

בשם העותרת: עו"ד פנחס מעוז
בשם המשיבים: עו"ד עוזי פוגלמן

פסק-דין

השופט ת' אור:

1. עניינה של עתירה זו, החלטת ועדת השופטים לפרס ישראל, תש"ס2000-, בתחום מפעל חיים - תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה (להלן: **ועדת הפרס**), להעניק את פרס ישראל לגברת שולמית אלוני (להלן: **המשיבה**). בין נימוקי ועדת הפרס נזכר הנימוקים הבאים:

מאבקה על כבוד האדם וזכויותיו היסודיות והטבעיות, היותה פה לאזרח,
מאבקה למען תיקון עוולות, הנפת דגל השוויון בין העמים והאמונות
השונות בישראל והכבוד ההדדי".

וכן:

"תרומתה לחברה ישראלית הוגנת, צודקת, מוסרית ואנושית".

לטענת העותרת בעתירה, יש לבטל את החלטת ועדת הפרס ואת האישור שניתן להחלטה על ידי שר החינוך (להלן: השר). לחילופין, מבקשת העותרת שהדין בהענקת הפרס יוחזר לוועדת הפרס לדיון חוזר, על מנת שזו תחזור ותשקול אם אמנם ראויה המשיבה לפרס. לטענת העותרת, בשל מעשיה, התבטאויותיה וכתביה של המשיבה, אין היא ראויה לקבלת הפרס, ולפיכך לוקות החלטות ועדת הפרס והשר.

2. בטיעונו בפנינו צמצם בא כוח העותרת את עתירתו לכך שעניין הענקת הפרס למשיבה יוחזר לוועדת הפרס לדיון מחודש. אין הוא מבקש עוד את התערבות בית המשפט על ידי כך שיחליט במקום הועדה והשר שאין המשיבה ראויה לקבלת הפרס. אכן, בכגון דא אל לו לבית המשפט להתערב. כפי שנאמר בבג"ץ 2205/97 מסאלה נ' שר החינוך והתרבות (פ"ד נא(1) 233), אשר דן גם הוא בהענקת פרס ישראל, "נקודת המוצא היא, כי אין זה מדרכו של בית המשפט להתערב בשיקוליהם של ועדות גופים העוסקים במתן פרסים וציונים" (בעמוד 238, מול האות ו'). אשר על כן, אין מקום שנתערב בשיקול דעת ועדת הפרס כשהחליטה להמליץ על המשיבה לקבלת הפרס ובשיקול דעת השר כשהחליט לאשר את ההמלצה.

3. את בקשתו להחזרת הדיון לוועדה משתיתה העותרת על התבטאויות של המשיבה בהזדמנויות שונות אשר פוסלות אותה, לטענתה, מלקבל את הפרס. בעתירה ובנספח לה מובאת שורה ארוכה של דוגמאות להתבטאויות כאלה כלפי גופים ואישים שונים. את עתירתה להחזרת הדיון לוועדה מבססת העותרת על ההנחה העובדתית, שהתבטאויות אלה לא היו לנגד עיני הועדה והשר כשהחליטו על הענקת הפרס למשיבה.

היא גם מסתמכת על בג"ץ 2205/97 הנ"ל, שם נדון נושא הענקת פרס ישראל בתחום העיתונאות הכתובה לעיתונאי שמואל שניצר. באותו מקרה, הוחלט על ידי בית משפט זה על החזרת הנושא לדיון חוזר אל ועדת הפרס.

4. לדעתנו, העובדות בבג"ץ 2205/97 היו שונות, ועל כן אין להקיש מהחלטה שם לענייננו. נסיבות המקרה שם היו, שהובא לידיעת בית המשפט שהן הועדה שהחליטה על ההמלצה והן שר החינוך שאישרה, לא היו מודעים כלל לעובדה שבית הדין לערעורים בענייני אתיקה של מועצת העיתונות בישראל החליט, זמן לא רב קודם לכן, על כך שמר שניצר עבר עבירת אתיקה חמורה והורשע בה. לא היתה מחלוקת שעובדה זו לא היתה לנגד עיני ועדת הפרס והשר. גם לא היתה מחלוקת על החשיבות שיכולה להיות לעובדה זו במסגרת השיקולים אם להעניק את הפרס. בפרט, שמר שניצר סרב לחזור בו מהדברים שכתב, אשר היוו את הבסיס להרשעתו האמורה. על רקע זה ועל רקע סמכות השר לחזור בו מהחלטתו ולהחזיר את הדיון לוועדה - סמכות אשר לא היתה מחלוקת לגביה - הוחלט על ידי בית המשפט להחזיר את הדיון לוועדת הפרס. הטעם לכך היה, שכל

החלטה של כל רשות מינהלית סבירה צריכה להיות מושתתת על כל העובדות הרלבנטיות הדרושות לקבלתה. באותו מקרה הוברר בעליל שעובדה חשובה ביותר לא היתה בפני ועדת הפרס והשר.

5. שונים פני הדברים בענייננו. אין כל יסוד לקבוע שחברי ועדת הפרס לא היו ערים להתבטאויותיה של המשיבה, אלה המוזכרות על ידי העותרת בעתירתה ואחרות. בא כוח העותרת פנה הן אל הועדה והן אל השר בבקשה לברר אם התבטאויות מסויימות של המשיבה היו לנגד עיניהם קודם שקיבלו את החלטתם. במצורף למכתב צורפה טבלה של התבטאויות שונות. על פניה זו ענה השר במכתבו מיום 13.3.2000, בו הוא אומר, בין היתר:

"אין לי שמץ של מושג מה היה החומר שהונח על שולחנה של הועדה כאשר החליטה מה שהחליטה. אינני משתתף בדיוני הועדה ואינני מתערב בשיקול דעתה.

הועדה היא ועדה בלתי תלויה שמורכבת מאנשים שאיש אינו רשאי להטיל דופי ביושרם המקצועי, האינטלקטואלי והאישי. הם מכירים היטב את שולמית אלוני, את מסכת חייה ואת תרומתה המיוחדת למדינה ולחברה".

על מכתב זה ענתה, לאחר מכתב נוסף שהופנה אל השר, גם היועצת המשפטית של משרד החינוך. במכתבה מיום 21.3.2000 היא כותבת שאמנם החומר המפורט בטבלאות ככזה לא היה בפני הועדה, אך הועדה היתה מודעת להתבטאויות שנויות במחלוקת של המועמדת.

הננו סבורים, כי בנסיבות אלה, אין כל יסוד להניח שוועדת הפרס לא היתה ערה להתבטאויות כאלה או אחרות של המשיבה, או כי לא היתה בפניה התשתית העובדתית הדרושה לצורך קבלת החלטתה.

4. כאן המקום להדגיש, כי ככלל יש לצאת מהנחה שבפני ועדת הפרס היו הנתונים והידע הדרושים לצורך החלטתה. וגם זאת, הועדה אינה חייבת למסור אינפורמציה על העובדות על פיהן הגיעה למסקנותיה. מזכיר, שעל פי תקנון פרסי ישראל אין נרשם פרוטוקול דיון לדיוני ועדת הפרס וכל פרטי דיוניה סודיים גם לאחר הענקת הפרס (סעיפים לד-לה לתקנון). לכן, בדרך כלל, תוכן דיוני הועדה והחומר שהיה בפניה לא יוודע בציבור ואין חובה עליה לגלותו. המקרה של מר שניצר (בג"ץ 2205/97 הנ"ל) היה, במובן זה, מיוחד במינו, הן בכך שהוברר לבטח שעובדות מסויימות לא היו לנגד עיני הועדה והן במובן זה שעובדות אלה היו בעלות חשיבות רבה לעניין ההחלטה על הענקת הפרס. יש, על כן, לראות את פרשת שניצר כמקרה מיוחד בעובדותיו, אשר אין בו ללמד על הכלל.

על סמך כל האמור, יש, לדעתי, לדחות את העתירה.

שׁוֹפֵט

השופט ד' דורנר:

שׁוֹפֵט

אני מסכימה.

השופט י' טירקל:

1. אני סומך את ידי על נימוקיו של חברי הנכבד, השופט ת' אור. אף על פי כן הססתי אם לדחות את העתירה כפי שהציע, ואם אין להעטר לה בענין אחד. זאת, לאו דוקא בשל התבטאויותיה וכתביה של המשיבה מספר 3 - שעליהם יש להגן מכוח העיקרון של חופש הביטוי (השוו דברי בע"פ 2831/95 הרב עידו אלבה נגד מדינת ישראל, פ"ד נ(5) 221, 329-337) - אלא בשל דברי הביקורת הקשים של בית המשפט העליון על דברים שאמרה. (בג"צ 433/87, 494/87, 548/87 שמואל רכטמן, עו"ד נגד לשכת עורכי הדין, מחוז תל אביב יפו ואח' (ובעלי דין נוספים), פ"ד מא(4) 606).

2. מתוך הודעתם של המשיבים מספר 1 ו-2 עולה כי המשיבה מספר 2 - ועדת השופטים לפרס ישראל תש"ס - "היתה מודעת להתבטאויות שנויות במחלוקת של המועמדת" ומספקני אם היה פסק הדין שניתן בבג"צ 433/87 הנ"ל לפני המשיבה מספר 2. אף על פי כן, לאור העיקרון של חופש הביטוי ודוקא מתוך השאיפה שלא להרבות מחלוקות בישראל, באתי לכלל מסקנה שיש לדחות את העתירה. אני מצרף, אפוא, דעתי לתוצאה שאליה הגיע השופט ת' אור.

שׁוֹפֵט

הוחלט כאמור בפסק דינו של השופט ת' אור.

ניתן היום, יח' בניסן תש"ס (23.4.2000).

שופט

שופטת

שופט

העתק מתאים למקור
שמריהו כהן - מזכיר ראשי
/עכב E02.00023480